

NOVE AMERICKE RELIGIJE

Nedavno kolektivno samoubistvo pripadnika Hrama naroda u Gvajani izbacilo je na površinu jedan fenomen koji je u Americi prisutan od samih početaka njene istorije. To je magnetska privlačnost koju je Novi Svet imao (a očigledno i danas ima) za pripadnike neortodoksnih religioznih grupa¹⁾.

Prvi naseljenici Severne Amerike (koji su počeli da se nastanjuju u Masačusetsu), bili su puritanci koje je u Engleskoj anglikanska većina smatrala religioznim fanaticima i nije im bila previše naklonjena. Kvekeri, koji su se smestili u Pensilvaniji, u Evropi su bili surovo proganjani zbog svojih religioznih uverenja. Već tada se javljaju vrlo kontroverzni pokreti koji u Bibliji otkrivaju sasvim suprotne puteve do Boga i spasenja. Tako su Šejkeri (Shaker) smatrali da se do Boga može stići samo apsolutnom seksualnom apstinencijom. S druge strane, Džon Hamfri Nojes (John Humphrey Noyes) osniva Oneida komunu u kojoj se spasenje postiže praktikovanjem slobodne ljubavi. Sekta traje dvadeset i pet godina sve do 1876, kada Nojes beži iz zemlje bojeći se da će ga konzervativna vlada strpati u zatvor.

Neke sekte su se održale do danas: Mormoni, Amiši, Jehovini svedoci, itd. Prirodno je bilo očekivati da će zemlja koja nema kompaktnu i kontinuiranu kulturnu tradiciju i čija je kultura konglomerat raznih evropskih nacionalnih kultura, biti, kad su posredi religije, ovako heterogena. Međutim, posle prilično dugog perioda bez vidljivih promena u domenu religije, šezdesetih godina ovog veka dolazi do ponovne eksplozije novih religija. Karakteristično je da je većina novih vernika mlađa od dvadeset i pet godina.

Ova se činjenica može objasniti iz perspektive kontrakulturnih pokreta svojstvenih omladini toga doba. Poznato je da svetska omladina tada

¹⁾ Pod neortodoksnim religijama podrazumevamo sve one koje nisu institucionalizovane i masovne, te nemaju dugu istoriju (kao što je na primer imaju hrišćanstvo, islam ili budizam).

počinje da oseća da svet njihovih očeva nije tako sjajan i savršen kao što spolja izgleda. Iza sjajne fasade američkog društva pokazuje se ogromna duhovna praznina koju omladina želi da popuni okrećući se idealima bratstva, ljubavi i mira. Govori se o upoznavanju sebe, o samokontroli, o jedinstvu čoveka i kosmosa. Veliki uticaj na ovaj pokret imao je Timoti Liri (Timothy Leary), koji se posle izbacivanja sa Harvardskog univerziteta, zbog eksperimenata sa halucinogenim drogama, okreće ulozi „psihodeličnog proroka”. On govori o revoluciji ljudske svesti putem psihodeličnih droga, koja će dovesti do svetske revolucije i stvaranja društva humanosti, mira i slobode. Liri izdaje priručnik „Psihodelično iskustvo” (Psychodelic Experience) u kome upućuje početnike na pravilno pristupanje svetu koji otkriva LSD-25, koristeći u njoj mnoge pojmove tibetanskog budizma i joge, i često se pozivajući na Isusa, Budu ili Konfučija. Ove tri ličnosti postaju neka vrsta ego-ideala o kojima treba meditirati, pokušavajući pritom da im se približi. Oslobođanje od materijalnog sveta, put do sebe (koji je istovremeno i put do Boga) i kritike naučnog pogleda na svet postaju osnovne teme oko kojih se vrti tadašnja hippy filozofija.

Međutim, idila ubrzo počinje da se raspada, pretvarajući se u košmar. Dolazi do ubistava i samoubistava zbog nekontrolisane upotrebe psihodelika. Mnogi završavaju u azilima za mentalne bolesnike sa trajnim psihotičnim poremećajima. Neki, koji su bili nezadovoljni stvarima što je LSD otkrio o njima samima, prelaze na heroin, idealno sredstvo zaborava, i postaju teški adikti. Većina ipak završava celu avanturu tipičnim američkim hepiendom, vraćajući se u zagrljaj tati i mami i toplom slatkom domu, protiv koga su se na početku sa toliko entuzijazma borili. Ali ceo pokret ipak ostavlja trag na dalji razvitak američkog društva, posebno na pokušaje traženja novih duhovnih vrednosti. Katolička i protestantska crkva su, čini se, izgubile poverenje ljudi, jer nisu mnogo za njih učinile tokom svog postojanja. Pored toga, povezanost crkve i politike narušila je njihov ugled. Činilo se da je bog zaboravio na ljude, ali oni na njega nisu. Bog počinje da se posmatra na nov način. Jedna od parola Nove Isusove dece, koji se u to doba počinju pojavljivati na ulicama američkih gradova, je: „Više se ne otkačinjem drogom, sada se otkačinjem Isusom”. Za religijom se vapi kao za nekim instant-prosvetljenjem, koje će, kao što je to nekad činila droga, dati čoveku direktan uvid u stvarnost i sebe. O povezanosti droge i religije najbolje govore reči Tomasa Sasa (Thomas Szasz), američkog psihijatra: „Marks je rekao da je religija opijum naroda. U Sjedinjenim Državama danas opijum je religija naroda”.

Zato se, da bi udovoljili duhovnoj gladi onih koji nemaju hrabrosti da eksperimentišu sa drogom i postanu ilegalni, javlja odjednom ogroman broj proroka, izbavitelja, spasitelja i gurua koji osnivaju svoje nove komune, crkve i hramove. Za sebe tvrde da su božiji izaslanici, apostoli, neki čak i bogovi. Ima ih sa najrazličitijim uverenjima, filozofijama i ideologijama; ali se mogu grubo podeliti u tri grupe prema izvorima iz kojih dolaze:

1) novi hrišćani, koji svoje učenje baziraju na Bibliji, ali smatraju da je Crkva izopačila i pogrešno shvatila njene ideje. Takve grupe su, na primer, Božija deca, Isusov narod, Pokret harizmatičke obnove, Crkva unifikacije, itd. U ovom radu ćemo prikazati funkcionisanje grupe Božija deca.

2) druga velika grupa vodi poreklo iz istočnjačkih, pretežno indijskih religija. Najvažnije i najveće su Transcendentalna meditacija, [voda Mahariši (Maharishi) Maheš Jogi (Mahesh Yogi)], Hare Krišna pokret, Subud i Misija božanske svetlosti koju vodi Guru Maharaj Ji o kojem će također biti reči u nastavku rada.

3) treća grupa je brojčano najmanja, a obuhvata sekte koje praktikuju razne okultne, ezoterične i magijske rituale. To su razni kultovi veštica, zatim grupe Proces i Fondacija, i Crkva Satane, koja nam se čini najzanimljivijom i koju ćemo, takođe, uključiti u prikaz novih američkih religija danas.

Božija deca (Children of God)

Božija deca veruju da će svetu uskoro doći kraj i smatraju svojom dužnošću da ga pripreme za „vreme nevolja“, koje će po njihovom mišljenju nastupiti za najviše dvadesetak godina. Pored toga što su vrlo apokaliptični, oni takođe fanatično i dosledno provode sve što je zapisano u Bibliji. Sebe smatraju jedinim svetim u iskvarenom društvu ili „sistemu“, kako ga oni zovu. Sistem je potpuno bezbožan i zbog toga se oni osećaju prezrenima i prognanima. To uverenje izražavaju natpisima na svojim transparentima:

„Ja sam klozet, a ti?“

Oni sebe vide kao mesto na kome se svi ljudski otpaci gomilaju a zatim „recikliraju“, kao što se papirni otpaci prerađuju u upotrebljiv papir:

„Iz rezervoara svakog klozeta dolazi božija čista i sveža voda da spere ljudski izmet.“

Ovakve bizarne izjave dovele su do najrazličitijih stavova američkog društva prema Božijoj deci: neki ih smatraju gomilom prevaranata, a neki čak i obožavaocima đavola.

Čovek koji stoji iza ove sekte je David Berg, koji je, pre nego što je postao prorok, bio pastor u Arizoni. Pošto nije mogao da izdržava ženu i mnogobrojnu decu on, kao i mnogi u to doba, kreće prema obećanoj zemlji, Kaliforniji. Posle manjih peripetija dobiva posao upravnika kafea koji je trebalo da bude mesto za crkvenu propagandu. Ovakav način privlačenja omladine hrišćanstvu bio je veoma popularan krajem šezdesetih godina u Americi. Ali Berg se nije zadovoljavao samo time da nekog odvрати od droge ili kriminala. Od početka je zahtevao „stopostotnu pokornost“. To je značilo prekid svih veza sa kućom, porodicom i društvom uopšte, život u komuni i posvećivanje svog vremena širenju Bergove verzije hrišćanstva među mladim ljudima.

Berg upravlja Božijom decom autokratski, uz pomoć svoje žene i dece i nekoliko izabраниh sledbenika koji su prvi pristupili sekti. Sam Berg živi povučeno, daleko od svojih učenika, skrivajući mesto boravka. Većina članova grupe ne zna kako on izgleda niti ga je ikad čula kako govori. Svoje misli i naredbe on prenosi svojim sledbenicima putem mnogobrojnih pamfleta koje najčešće potpisuje sa „Mojsije“, „MO“, i „Mojsije David“. Berg je počeo igrati ulogu Mojsija 1968. kada je cela Kalifornija bila zahvaćena verovanjem da će biti uništena zemljotresom kao nekad Sodoma. Tada je sakupio oko pedesetak sledbenika i svoju porodicu i poveo ih u „novu zemlju“. Do zemljotresa nikad nije došlo, ali to nije mnogo smetalo Božijoj deci da nastave da žive kao „prognani narod“ i lutaju po Americi skupljajući nove vernike. Berg o tome piše:

„Kretanje je jedno od naših zanimanja! Mi smo Cigani jevandolja, koji nemaju određeno konačište! Ovaj svet nije naš dom...“

Svoja lutanja pripadnici sekte koriste da bi pridobili nove članove. Kako izgledaju pokušaji preobraćanja nekoga sa ulice u Božije dete dobro pokazuje odlomak iz knjige „Isusov narod“.²

„Jedanput smo promatrali kako jedan mladić juri drugoga niz ulicu, mašući Biblijom i vičući: „Ne beži od Duha svetoga, brate!“ Drugom prilikom sreli smo devojkicu, koja je očigledno bila novi član Božije dece, u pratnji jednog muškarca. On nam je rekao da je bio katolik i transvestit; samo godinu dana ranije hodao je ovom istom ulicom obučen u žensku odeću. Objasnio nam je da je to sve otklonio Duh sveti čim se preobratio. Devojka nas je upitala jesmo li spašeni. Kada smo odgovorili da jesmo, uzela je gitaru i pevala za nas.“

²) The Jesus People, Enroth, Ronald; Eriscon Edward and Peters Breckenridge.

Danas u Americi postoji oko šezdesetak kolonija Božije dece, razbacanih širom zemlje. Najveći broj članova u Americi dostigli su 1972, kada ih je bilo oko tri hiljade. Otada počinje opadanje članstva u SAD zbog nepopularnosti sekte kod lokalnih vlasti i suseda. David Berg ponovo počinje svoju mojsijevsku misiju i vodi svoje stado u Evropu i Latinsku Ameriku, predviđajući Sjedinjenim Državama skoro uništenje. Pad Amerike biće samo jedan od predznaka smaka sveta. Zato Božija deca sada pokušavaju da stvore osnovu nacije koja će pod posebnom božijom zaštitom preživeti dolazeću apokalipsu. Jedno vreme su čak verovali da će biti osnivači novog Jerusalima. Međutim, Izrael nije bio naklonjen njihovoj ideji i hrišćanskim sektama uopšte, pa im izraelska vlada nije dozvolila da se tamo nasele. Zato se Berg okrenuo drugim delovima nekadašnjeg biblijskog sveta, naročito Libiji, razvivši dobre odnose sa predsednikom Muamerom Gadafijem koji je poznat kao jedan od tvoraca muslimanske obnove. Bergova namera da se infiltrira u Libiju i dobije političku zaštitu je jasna, ali ona nije nimalo u skladu sa Biblijom, koja služi Božijoj deci kao teorijska pozadina. Islam i hrišćanstvo su oduvek bili u sukobu, što pokazuje istorija verskih ratova.

Problemi za Božiju decu u Americi počinju 1971. kada se javljaju roditelji koji tvrde da su njihova deca bila kidnapovana da bi pristupila sekti, a da su ih tamo učili da „mrže” i „prali im mozak”. Bivši članovi sekte počinju da daju izjave koje o grupi govore kao o „subverzivnoj i satanskoj”. U to vreme neko se dokopao paketa sa privatnom korespondencijom Davida Berga i starijih članova Božije dece i objavio je. Pisma su pokazivala da je seksualni život kolonije bio daleko od uobičajenog. Također se otkrilo da su venčanja članova sekte bila dirigovana od strane „starijih” i da žene nisu imale nikakva prava oko izbora bračnog partnera. Čini se, uopšte, da žene imaju veoma inferioran status u kolonijama Božije dece, i to je verovatno razlog što ih ima manje no muškaraca. Takođe, postoje optužbe koje govore da je vođama Božije dece dozvoljeno da imaju brojne seksualne partnere kao hebrejski patrijarsi. Poligamiju, prema Bibliji, nije teško opravdati. Čak i Berg u svojim napisima dolazi blizu njenog opravdavanja.

„Budite plodni i množite se — to je jedno od osnovnih načela ove organizacije. Mi verujemo u razmnožavanje — ono je deo igre — na više različitih načina!”

Većina žena koje se sreću u koloniji je ili trudna ili vodi brigu oko dece. Postoji zabrana abortusa, kontracepcije i porođaja u bolnici. Žene se očigledno koriste kao majke „novog naroda” koji će naseliti „novi svet” posle „velikog uništenja”.

Metode koje se koriste za obuku pridošlica su takođe daleko od hrišćanskog dobročiniteljstva i američke demokratije. Novi član nikad nije ostavljen da bude sam sa sobom; neko ga od „starijih” uvek prati. Mesecima su prinuđeni da uče napamet citate iz Biblije i pohađaju duge i zamorne časove izučavanja biblijskih tekstova. U nekim kolonijama postoje zvučnici u svakoj sobi, koji neprekidno emituju citate iz Biblije. Ovi metodi su zaista vrlo bliski „pranju mozga”. Pitanja je koji su ljudi spremni da sve to izdrže i ostanu članovi Božije dece. To su ljudi koji se u trenutku pristupanja sekti često u moralnom i fizičkom pogledu nalaze na dnu. Najčešće su to vrlo teški adikti, hipici koji nemaju šta da jedu i prostitutke dovedene s ulice. Ti ljudi su raskinuli veze sa društvom i pre nego što su stupili u Božiju decu. Dolazak u koloniju za njih znači olakšanje jer ih netko hrani i pazi na njih. Sada više ni o čemu ne moraju sami da odlučuju jer drugi misle za njih. Odgovornost za njihovu sudbinu na sebe preuzima sekta, a njihovo je samo da preživljavaju i osećaju se izabranima. Svi otpori koje ovakvi ljudi već gaje prema društvu sa lakoćom se uklapaju u teološke koncepcije Božije dece. Tako oni počinju da osećaju da rade pravu stvar jer stalno dobivaju potvrdu i ljubav iz svoje bliske okoline. Ta čvrsta kolektivna veza između članova kolonije je ono što održava Božiju decu. Osećanje da su braća i sestre u jednoj maloj grupi koja je protiv ostatka sveta čini ih vrlo koherentnim, a pošto su u većini slučajeva nestabilne ličnosti i veoma pogodni za manipulaciju, od njih se zahteva stoprocentna poslušnost. Pri pristupanju grupi novi član mora da preda sav svoj imetak, i praktično za njega nema povratka nazad. Novac novih članova je finansijska baza Božije dece. To je jedan od razloga zbog koga grupa ne sme prestati da raste ako želi ostati finansijski stabilna. Zato je i čitav život grupe prvenstveno okrenut pridobijanju novih vernika. Oni priznaju da bi išli praktično bilo kuda samo da prošire Bergovu viziju hrišćanstva. To često čine tako što šokiraju ljude hodajući ulicama obučeni kao srednjevekovni mučenici, bosonogi i sa štapovima u ruci.

Sekta zasada ne ugrožava društvo fizičkim nasiljem, pa se ne može smatrati posebno opasnom. Ona to, međutim, može postati u slučaju zloupotrebe apsolutne poslušnosti vernika od strane njihovog vođe Davida Berga.

*Misija božanskog svetla
(The Divine Light Mission)*

Ova religiozna organizacija je postala poznata u Americi 1971. kada je njen lider, tada trinaestogodišnji Guru Maharaj Ji, odlučio da proširi svoj uticaj i izvan Indije. Guru je rođen

1957. u Hardvaru (Hardwar, Indija) kao najmlađi od tri sina Sri Hans Ji Maharaja, tadašnjeg vođe Misije božanskog svetla. Otac, pre svoje smrti 1966, proglašava Maharaj Jia, tada devetogodišnjeg dečaka, novom inkarnacijom Savršenog Majstora³⁾ i on se otada nalazi na čelu Misije. Uz obilatu pomoć majke, Šri Mate Ji, i braće, Guru Maharaj Jia njegovi sledbenici smatraju bogom, a izgleda da to isto misli i on sam, mada ne želi to javno da pokaže. Upitan da li je on božiji sin, Guru odgovara:

„Svako je božiji sin. Vi niste božija tetka ili stric, zar ne?” Njegove izjave su često sasvim bogolike, a često sasvim smešne. Evo šta Guru kaže o svojoj misiji na zemlji:

„Ako se ne pokoravate onom što Maharaj Ji kaže, kakva je korist od vašeg života na ovom svetu? Bolje bi bilo da umrete od sramote! Ja sam došao da vam otkrijem Znanje, a vi me ipak još ne razumete... Velike vođe misle da sam došao da vladam. Da, oni su u pravu! Ja ću zavladatai svetom — samo gledajte kako ću to izvesti!”

Guruov otac je osnovao Misiju 1960, a Guru tvrdi da je do 1973. osnovano 480 centara u tridesetosam zemalja sveta. 1974. oko šezdeset hiljada Amerikanaca primilo je Znanje, a Guru veruje da u svetu ima oko šest miliona njegovih sledbenika.

Koji su razlozi ovako masovnog uspeha Gurua kod svetske omladine? On smatra da je to posledica njegovog učenja koje zanemaruje intelekt i stavlja akcenat na religiozno iskustvo. Intelekt se smatra preprekom na putu prema blaženom stanju, koje je najviši čovekov cilj.

„Znate”, kaže Maharaj Ji, „đavo je sin čovekov koji dolazi u um, kroz um i iz uma. Postavljanje pitanja sebi stvara užasne patnje našem umu. Noću ne možete da spavate zbog tih iluzornih pitanja.”

Kao zamenu za prezreni intelekt Guru nudi iskustvo koje je sasvim lično, sveprožimajuće i najmoćnije. Šta ovo tačno znači, nigde se ne precizira, jer se smatra da je to nešto što reči ne mogu izraziti. To iskustvo bi trebalo da nauči čoveka da drugačije posmatra stvari u kosmosu i da postigne savršeni mir i blaženstvo. To iskustvo se zove primanje Znanja. U seansi primanja Znanja mahatma⁴⁾ otkriva učenicima četiri tehnike meditacije poznate kao Božansko svetlo, Božanska harmonija, Reč i Nektar. Kako pri-

³⁾ Savršeni majstor (engl. the perfect master) označava ličnost koja je božanskog porekla i dolazi ljudima da bi im pokazala put ispravnog delanja i života.

⁴⁾ Mahatma je Guruov apostol koji jedini može dati znanje na ispravan način. Postoji oko 2000 mahatmi na svetu od kojih samo jedan nije Indus.

manje Znanja zapravo izgleda opisuje jedan od bivših Maharajevih učenika:

„Prvo vas odvede u jednu vrlo mračnu sobu gde sedi oko petnaestak ljudi. Mahatma sedi naslonjen na sredinu zida, sa vrlo jakim svetlom uperenim u njega. Prvo priča oko dva sata o odmazdi koja vas čeka ako ikad otkrijete tajnu davanja Znanja. Znaite ono o vatri i sumporu, patnjama i škrgutanju zubima, večnom prokletstvu. Onda počinje da daje Znanje. Počinje od očiju. Pritiska vam prstima vrlo jako oči, i to čini sve dok ne vidite *svetlost*. Zatim vam zapuši uši prstima na određeni način sve dok ne čujete *muziku*. Zatim vam na određeni način iskrene glavu unazad, kao za meditativnu pozu, i *nektar* koji tada okusite zapravo je vaša slina. Onda vam kaže tajnu reč o kojoj treba meditirati, a koja je neka vrsta bezvučnog glasa koja treba da predstavlja božansku energiju sveta, ah-ha, ah-ha.”

Međutim, poznavanje ovih prilično prostih i čudnih tehnika po rečima Gurua nije dovoljno da bi se potpuno doživelo iskustvo. Jedna zvanična publikacija Misiije božanskog svetla kaže da „znati tehniku Znanja bez Milosti Savršenog majstora sasvim je beskorisno.” Milost, prema zvaničnoj definiciji, predstavlja „blagoslov Savršenog majstora, snagu koja nam omogućuje da vežbamo meditaciju. Znanje bez Milosti je kao automobil bez benzina.”

Ovakva Guruova doktrina se idealno uklapa u duhovne potrebe američke srednje klase, za koju on sam kaže da je „duhovno gladna”. Guruova logika „ne misli — slušaj mene — pa ćeš znati” upravo odgovara onima kojima razmišljanje o sebi donosi više straha i problema nego saznanja i koristi, jer često otkriva intelektualnu prazninu i duhovnu distrofiju. Nema više odgovara da prebace odgovornost za sopstvenu budućnost na ličnost bogolikog Gurua koji će ih osloboditi od patnji ovoga sveta. Maharajevo negiranje intelekta daje veoma dobru podršku onima koji ga i inače malo koriste. Jedan od mogućih razloga masovnog uspeha Misiije božanskog svetla je možda u tome što ne postoji striktna vezanost za bilo koju stariju religiju jer, mada dolazi iz Indije, Guru tvrdi da su i Biblija i Koran i Bhagavat-Gita potpuno ravnopravne i validne knjige koje na isti način govore o otkrivanju istine. On, takođe, tvrdi da su nekad Isus, Buda i Muhamed bili ono što je on danas — Satguru, ili Savršeni majstor. Zbog svoje božanske prirode Guru često ima dosta neprilika. 1973. Pat Hejli (Pat Halley), novinar jednog underground njujorškog lista, pogodio je Gurua u lice tortom od sapunice s obrazloženjem: „Oduvek sam želio da bacim tortu u božije lice.” Posle nedelju dana Hejli je nađen u svom stanu pretučen skoro do smrti. Maharaj Ji je odmah

dao izjavu u kojoj je rekao da su krivci pro-nađeni, da ih se on odriče i da će ih on čuvati dok se ne pojavi policija. Ali policija se nikad nije pojavila, krivci su pušteni i posle svega nestali. Ovo je još jedan od primera kako bez-uslovna pokornost nekome ko se izdaje za boga može biti opasna za nestabilne ličnosti. Guru koji propoveda nenasilje ipak je morao da kazni one koji su mu se narugali, ali je to učinio preko svojih izaslanika koji su bili spremni na sve, čak i na to da ih se sam Guru odrekne. Nedolazak policije takođe govori o bliskoj pove-zanosti nekih sekta sa političkim krugovima u Americi.

Jedna od važnijih obaveza „premija” (Guruov naziv za svoje sledbenike) je pohađanje satsanga. Satsang doslovno znači „druženje sa istinom”. Satsang se održava u prisustvu nekog iz Guruove porodice ili samog Gurua. Tu svako govori o Znanju, o tome kako je postao sledbenik Gurua i kako izgleda uloga „premija”. Hrišćanski ekvi-valent satsangu bi mogao biti nešto kao javna ispovest i propoved. Mada svako može da govori o čemu želi i nema ustaljene forme satsanga, on obično izgleda ovako:

„Bio sam još uvek sumnjičav, ali me je Guruu privukla energija koja je lebdela oko njegovih vernika. Tako sam ostao u ašramu u Carmelu u Kaliforniji, gdje je govorio mahatma. Onda sam primio Znanje. Posle meditiranja o Znanju, mogu da shvatim kako ovaj zajednički doživljaj boga može ujediniti sve ljude i doneti mir na zemlji. Guru Maharaj Ji će probuditi tvoju uspavanu dušu i doneti ti mir. Postao sam učenik Guru Maharaj Jia jer znam da on iza sebe ima Božansku snagu. Otkad je otvorio moje treće oko⁹⁾, imam pristup u svet večnog mira. Uskoro dolazi vreme kada će putevi mraka i neznanja, putevi industrijskog militarizma, biti zbrisani kao prašina pod nogama Satgurua.”

Premiji kažu da prilikom satsanga nije mnogo važno šta se govori, već kako se govori. Same reči koje se slušaju na satsangu nisu tako važne, kao njihove „vibracije” ili osećanja koja stoje iza njih. Ovakav stav grupe može biti od velike pomoći za pojedinca koji je inače stidljiv i zatvoren. On zna da drugi neće slušati šta on govori, da neće morati da misli da li je to dovoljno pametno ili ne, jer će u svakom slu-čajju dobiti afirmaciju. Tako se razvija osećaj „dobrih grupnih vibracija” koji u stvari ozna-čava međusobno poštovanje i priznavanje sva-čijeg mišljenja.

Najveći satsang i uopšte najveće okupljanje Gu-rua i sledbenika odigralo se na manifestaciji

⁹⁾ Treće oko ili adžna čakra predstavlja u jogi nervni splet smešten između obrva, koji je odgovoran za kon-trolu okoline i samog sebe.

koja se zvala Milenijum 73 u Hjustonu, Teksas. Na velikom stadionu se okupilo oko dvadeset hiljada ljudi da pozdravi svoga boga. Guru je održao satsang sa bine visoke oko sto metara, praćen rok sastavom predvođen njegovim bratom Bhol Jijem, koji je svirao Guruovu temu „O, gospodaru univerzuma”. Sve je išlo kao podmazano dok se nisu umešali novinari koji nisu bili zadovoljni slušanjem Guruovih parabola i paradoksa, već su počeli i da mu postavljaju nezgodna pitanja. Upitan zašto ne proda svoj Rolls-Royce i kupi hranu za gladne, Guru je odgovorio:

„Kakva bi to bila pomoć? Mogao bi da ga prodam, ali bi ljudi i dalje bili gladni. Ja imam samo jedan Rols-Rojs.”

Na neka pitanja Guru jednostavno nije odgovarao, pravdajući se: „Šta vi hoćete od mene, ja sam samo petnaestogodišnji dečak.”

Ceo Milenijum 73 je bio zamišljen kao proslava početka novog doba mira koji će na zemlju doneti Guru Maharaj Ji. Međutim, posle završetka festivala cela misija se našla u finansijskoj krizi zbog neisplaćenih dugova, a u svetu je bilo još gore nego pre: rat na Bliskom istoku, glad u Africi, Votergejt u Americi. Guruova božanska uloga je doživela krah pa se on privremeno povukao. Još jedan udarac njegovom ugledu došao je posle Guruovog venčanja 1974. Inače, u ašramima Misije božanskog svetla živi se u potpunom celibatu. To je izazvalo revolt, naročito u Indiji, gde je Guruova majka proglasila Maharaja plejbojem i postavila na njegovo mesto starijeg brata Bal Bhagavan Jia. Međutim, Maharaj Ji se nije tako lako dao skinuti sa božanskog trona i izneo je čitavu stvar pred sud. Sud je u Indiji maja 1975. odbio da presudi kome od braće pripada titula Savršenog majstora.

Kako stvari danas stoje, izgleda da će u daljoj aktivnosti Misije božanskog svetla Guruova moć biti ograničena samo na Evropu i Ameriku, jer u Indiji njegova majka drži vrlo čvrste pozicije.

Crkva Satane

Šira javnost je prvi put doznala za sekte satanističkog tipa 1970, kada je „porodica” Čarlsa Mansona (koji je sebe nazivao Satanom) ubila Šeron Tejt. Svi članovi porodice su bili teški adikti i „ritualna” ubistva su obično činili radi novih uzbuđenja i zabave. Mansonova grupa nije bila organizovana niti je posedovala veliki broj članova, ali je načinila sasvim dovoljno zla da dobije više publiciteta nego jedina organizovana Crkva Satane koju predvodi Anton Šandor La

Vej (La Vey). Satanizam koji propovedaju Manson i njemu slični prilično se razlikuje od onog La Vēja i sledbenika. Prema Bonevizovoj (Bonenwitz) podeli, postoji dve grupe satanista u Americi danas: liberalni i konzervativni.

„Liberalni satanisti su uglavnom mladi ljudi, intelektualci i hipici, koji nikad nisu čuli za reč paganin, pa se moraju *nekako* nazvati. Dok je konzervativni satanist fašista u politici, liberalni je anarhista, više opušten i manje savestan u svom hedonizmu. Liberalni satanizam podrazumeva uzimanje droga i povremeno ritualno ubistvo. I dok konzervativni satanisti retko veruju da su dovoljno satanistički da bi shvatili pojam ljudske žrtve ozbiljno, liberalni satanisti su često toliko drogirani i toliko žedni novih uzbuđenja da su savršeno spremni da idu do kraja u svojim uverenjima.”

Prema ovoj podeli Mansonova „porodica” bi se svrstala u liberalne, dok bi La Vějova Crkva Satane bila jedna od konzervativnih satanističkih grupa. Mada su liberalni satanisti u nekom smislu neortodoksniji i zanimljiviji za prikazivanje, o njima postoji vrlo malo podataka jer su sastanci pretežno tajni, a grupa se krije, najčešće iz zakonskih razloga. Zato smo izabrali Crkvu Satane koja ima legalan status u Americi i čiji su članovi ugledni i poštovani američki građani. Najveći broj članova sačinjavaju profesionalni vojnici, policajci i niži državni službenici. Njihovi politički pogledi su u priličnoj meri fašistoidni jer su većina njih poklonici rasizma i države u kojoj će vladati čvrsta ruka. Šta privlači ovakav profil ljudi u Crkvu Satane koja je na izgled vrlo nekonvencionalna?

Prema La Vějovoj teološkoj doktrini, Satana nije nikakvo natprirodno biće, već samo simbol ljudske želje za uspehom i zadovoljenjem sopstvenih ambicija. Cilj Crkve je da u ljudima jača i slavi ovu njihovu „pravu prirodu”. Hrišćanstvo ovu čovekovu prirodu deformiše svojom teorijom dobročinstva. Zato se La Vějova teologija u velikoj meri sastoji od izokrenutog hrišćanstva.

„Blagosloveni su jaki i oni će vladati zemljom. Ako te neko udari po jednom obrazu, TRESNI ga po drugom!”

Crkva Satane ne veruje u postojanje drugog života ili u večno prokletstvo. Oni tvrde da ih zanima samo život sada i ovde. Smatra se da svaki pojedinac poseduje neku vrstu energije u sebi kojom može, ako je pravilno usmeri, da kontroliše prirodu i druge ljude. Cilj svih rituala je da otkriju i pojačaju delovanje ove energije na okolinu. La Věj kaže da je ovakvo uticanje na druge sasvim ljudsko i da su oni koji to

negiraju obični hipokriti kojima nema mesta u njegovoj crkvi, jer je ona rezervisana samo za moćne i uspešne. Uzdizanje u crkvenoj hijerarhiji nije samo posledica veće privrženosti Satani, nego i boljeg društvenog statusa, boljeg tipa automobila ili odela. Apelovanje na uspešnost i moć članova Crkve Satane je La Vejov veoma lukav reklamni trik. Onaj koji želi da bude moćan i uspešan, priključiće se Crkvi Satane i tako se dokazati samome sebi. Ličnosti sa već formiranim autokratskim crtama će veoma lako naći teološko opravdanje La Vejovoj grupi koja propoveda „zdravu borbenost i neprijateljstvo“. Čini se da Crkva Satane nije sama po sebi institucija koja formira ovakve individue već idealan okvir u koji će se takve osobe samo uklopiti. Mysticizam, magija i čudni rituali su samo dobar zaštitni znak za one koji su agresivni i naklonjeni nasilju. Na službama Crkve Satane ispoljava se izrazita verbalna agresivnost članova jednih prema drugima, ali nasilje i fizička agresivnost nisu dobrodošli. Diskutujući o prinošenju ljudske žrtve u satanizmu, La Vej kaže: „Upotreba ljudske žrtve u satanističkom ritualu ne podrazumeva to da se žrtva zakolje da bi „umirila bogove“. Simbolično, žrtva se uništava bacanjem prokletstva koje onda dovodi do njenog fizičkog, mentalnog ili emocionalnog uništenja na način za koji čarobnjak više nije direktno odgovoran.“

Skoro svaka crna misa završava tako da čitava kongregacija sedi i proklinje svoje neprijatelje. Prokletstvo je zaslužio „onaj koji vam je naneo nepravdu, koji se potrudio da vas povredi i da svojevolejno izazove nevolje i teškoće vama i vašim dragima. Ukratko, svaka osoba koja traži da bude prokleta svojim sopstvenim delima.“ Crna misa počinje prizorima koji se mogu videti u prosečnim filmovima strave i užasa. Soba je u mraku, a orgulje sviraju vanzemaljsku muziku uz svetlo sveća. Muški članovi nose kapuljače slične onima Ku-kluks-klana, samo crne boje. Ritual vodi sam Anton Šandor La Vej u svom đavoljem kostimu. On se sastoji od kapice slične papinoj, samo crne, ili kape sa đavoljim rogovima. Pisac Artur Lajons (Arthur Lyons) opisuje šta se dalje događa:

„Zvono zvoni devet puta da označi početak službe. Dežurni sveštenik se okreće u smeru suprotnom od kazaljke na satu, zvoneći na sve četiri strane sveta. Sa oltara se skida pokrivač od leopardove kože na kome se nalazi golo telo dobrovoljke za to veče. La Vej tada uzima sablju iz korica koje drži Diana, njegova žena i velika sveštenica, i priziva Satanu u njegovim glavnim vidovima. Zatim dežurni sveštenik ispija pehar koji može biti napunjen svakim pićem koje on poželi, od limunade do čiste votke, prinosći tako simboličnu ponudu Satani.“

Zatim članovi kongregacije istupaju sa svojim željama koje mogu varirati od onih u vezi sa novcem do onih u vezi s uništenjem neprijatelja. Sveštenik dodiruje sabljom glavu vernika i uverava ga da će đavo ispuniti njegovu želju.

Članstvo u Crkvi Satane je veoma skupo, ali izgleda da to vernicima ne smeta jer ih u Americi danas ima oko deset hiljada. Inače, ceo pokret se kreće u okvirima američke srednje klase koja bi nekako želela da dospe do viših društvenih grana makar i preko crne magije i proklinjanja. La Vej tvrdi da nema nikakvih problema s vlastima, verovatno zato što ima puno članova koji su policajci ili vojnici. Tome sigurno doprinosi činjenica da je La Vej, pre nego što je postao Crni papa i đavolov izaslanik, i sam bio običan policajac u San Francisku.

Prikazani materijal o sektama i kultovima Amerike može nam nametnuti više pitanja različite širine i opštosti. Ko su ljudi koji stoje iza kultova, ko su njihove vođe? Ko su ljudi koji su spremni da žrtvuju slobodan razvoj svoje ličnosti i odreknu se svega što su stekli pod parolom religioznog preobraženja? I najzad kojim institucijama u američkom državnom aparatu odgovara postojanje i sve veće bujanje egzotičnih sekti?

Odgovori na ova pitanja nisu nimalo laki jer su neminovni generalizovani zaključci o pojavi koja je po sebi vrlo šarolika i raznovrsna. Sigurno da se profil ličnosti jednog sledbenika Satane razlikuje od profila sledbenika Guru Maharaj Ji-a. Nepostojanje vremenske distance od pojave kultova još više otežava davanje odgovora koji će biti pouzdan. Zato ćemo pokušati da navedemo neke svoje pretpostavke i razmišljanja, za koje smatramo da mogu bar donekle rasvetliti kratku, ali zamršenu istoriju sekti i kultova u Americi.

Najčešća predstava koju masovna sredstva javnog informisanja koriste da bi prikazali ličnost vođe sekte je obično patološka — oni su psihopate ili ludaci na slobodi. Čini se da je ovakvo stanovište preterano i opasno. Ličnost vođe se zaista u velikoj meri odlikuje autoritarnošću, ali je pojava psihopatije više izuzetak nego pravilo. Stvaranje predstave o vođama sekta kao o mentalnim bolesnicima čini ih u očima potrošača opasnim ali istovremeno i privlačnim i simpatičnim. Nama se čini da je situacija mnogo složenija, jer se o životu većine njih malo zna, i mislimo da su vođe mnogo poslovnije nastrojene nego što ih prikazuju. Većina sledbenika nema prilike da često vidi čoveka koga sledi, a i kada ga vidi, to se odvija u okolnostima koje vođu uzdižu do nivoa natprirodnog (prigušena svetla,

govori sa ogromnih podijuma, sablasna muzika). Pored toga susreti sa vođom se brižljivo pripremaju, tako da vernik zauzme prema njemu pozitivan stav još mnogo pre nego što ima pravog kontakta sa njim. Komunikacija preko pamfleta, obožavanje slika vođe, dalje doprinose njegovoj impersonalizaciji, njegovom uzdizanju do „božanskog”. Odgovornost za sudbinu svakog pojedinog člana na sebe preuzima sekta koja mu garantuje odgovore na pitanja na koja današnje društvo više ne može ubedljivo da odgovori. To su pitanja smisla čovekovog postojanja, njegovog odnosa sa univerzumom i najviše na pitanje kojim smo danas sve više opterećeni — šta se dešava posle smrti? Svi oni koji nisu spremni da samostalno prime na sebe teret istraživanja ovih pitanja kroz životni tok, mogu dobiti gotove i ubedljive odgovore. Ličnosti koje su spremne da prihvate takvu igru, najčešće imaju teškoće i sa prilagođavanjem sredini, rigidne su u novim situacijama, socijalna inteligencija im je obično niska. Kao što smo iz ranijeg teksta videli to su najčešće bivši heroinski adikti, prostitutke. Drugu grupu bi predstavljali mladi iz srednje klase, koji imaju dobru materijalnu pozadinu, ali se osećaju dezorijentisanim u duhovnom i moralnom pogledu. Iz radoznalosti, mode ili avanture, oni postaju sledbenici nekog ko će njihovo nezadovoljstvo ugraditi u svoju kosmološku teoriju. Najzad, tu je i grupa koju smo prikazali kao sledbenike „Crkve Satane” kojima je članstvo u sekti statusni simbol. Američko društvo u celini je različito prihvatilo bujanje neortodoksnih religioznih grupa; od revolta i progona do straha i panike. Reakcije su varirale. Takođe je raslo verovanje da ove sekte poseduju neku vrstu specijalne snage, koja je demonska i hipnotička. Uloga mas-medija u stvaranju ove slike bila je najveća i presudna. Tako se o sektama u poslednje vreme mnogo više govori nego o monolitnoj hrišćanskoj religiji, što je svojevrsan paradoks društva na čijem zelenom dolaru piše krupnim slovima „In God we trust” — „U boga verujemo”. Očigledno je da se gubljenje uticaja hrišćanstva, moralo kompenzovati uticajem neke druge religije. A to je još jedan od načina da se američki čovek odvuče od borbe političkim sredstvima. Zato nije čudno da se na svakim izborima za predsednika SAD pojavi po neki promil glasača koji svoj glas daju Miki Mausu ili nekom drugom junaku stripa, pokazujući tako apsurdno stanje u kome se američko društvo nalazi. Sekte imaju u svojim doktrinama viziju boljeg sveta koji bi trebalo da se postigne stalnom i aktivnom promenom. Ali sekte čine stvar koja je upravo obrnuta, umesto da traže sredstva kojima će izmeniti svet, one upravo traže sredstva kojima će sprečiti svet da promeni njih, radeći tako za *status quo* koji odgovara američkom političkom konzervativizmu.

Literatura

1. Cohen Daniel, *The New Believers*, Ballantine Books, New York, 1976.
2. La Vey, Anton Sandor, *The Satanic Bible*, New York: Avon, 1969.
3. Leary Timothy, *The Psychedelic experience*, Academy Aditions, London 1971.
4. Lyons Arthur, *The Second Coming: Satanism in America*, Dodd, Mead, New York, 1970.
5. Needleman Jacob, *The New Religions*, Doubleday, New York, 1970.
6. *Who is Guru Maharaj Ji?*, New York, Bantam, 1973.
7. Szasz Thomas, *The Second Sin*, Anchor Books, New York, 1974.

